LES FITES DE TERME DEL MAS LLUÍ

Juli Ochoa

INTRODUCCIÓ

Les perspectives d'una imminent aprovació del pla d'urbanització del Mas Lluï, i la subseqüent posta en pràctica del mateix, que suposarà la construcció en aquells indrets fronterers entre Sant Just i Sant Feliu d'una urbanització d'extensió notablement superior a la del nostre casc urbà actual, han tornat a posar d'actualitat aquella part tan poc coneguda i, menys encara, freqüentada, del nostre terme municipal (val a dir que entre molts dels nostres conveïns està fermament arrelada la creença de què els límits meridionals de Sant Just arriben només fins a la riera, i que, un cop passat Can Roldan, el camí de la Salut discorreix per terrenys netament santfeliuencs).

La pretesa construcció d'aquesta macrourbanització, alterarà substancialment, sense cap dubte, l'aspecte que fins ara ha anat presentant-nos aquell sector, veient-se amenaçades de desaparició en àrees del progrés, tot un conjunt de restes arqueològiques que en aquells indrets es troben.

Un dels elements a destacar d'entre aquestes restes és la línia de pedres termeneres que marquen la divisòria entre el nostre terme i el veí de Sant Feliu, i que són muts testimonis d'un vell contenciós que hi va haver entre tots dos pobles al llarg de varis segles.

La intenció del present article no és altra que la de difondre l'història d'aquestes pedres i d'aquell llarg plet, per mor de que siguin millor conegudes de tothom i de que, en arribar el moment de començar els moviments de terres, es tinguin en compte i siguin degudament preservades.

BREU HISTÒRIA D'AQUESTES FITES

Prou conegut de tothom és el fet de què en l'antigor, el terme de Sant Just havia arribat fins el riu Llobregat.

Un document de l'arxiu de la Catedral de Barcelona, datant de l'any 1059 i citat per Mn. Antonino Tenas en diversos estudis sobre Sant Just [1], ens diu que la nostra parròquia llindava pel nord amb la serra de Vallvidrera i la muntanya d'Orsa (St. Pere Màrtir), a migdia amb el torrent de Gotrenom (Fontsanta) i amb Santa Maria de Spelluncas (Esplugues), a ponent amb el riu Lupricato (Llobregat), i a tramuntana amb la parròquia de Santa Creu d'Olorde i la seva serra.

Dins l'àrea dalt delimitada, i al sector dels plans propers al riu, es trobava una capella que primerament havia estat dedicada a Sant Feliu, i que posteriorment ho fou a Sant Llorenç, al voltant de la qual es va anar formant un nucli de població que donaria lloc a la vila de Sant Feliu de Llobregat.

Degut a la seva privilegiada situació, dominant l'horta del riu i en terrenys millor comunicats, el creixement d'aquesta nova vila fou molt ràpid, arribant en poc temps a tenir una estructura urbana d'una magnitud no assolida pel conjunt de cases disperses que llavors formaven Sant Just [2].

A causa de la relativa llunyania entre aquest nucli i les parròquies de Sant Just Desvern i Sant Joan Despí, el 6 d'octubre de 1290, Arnau,

1. TENAS i ALIBÉS, Antonino. «Notes històriques del poble i parròquia de Sant Just Desvern», Fidel R. Ferran, impressors, Barcelona, 1947, pàg. 15; i també, del mateix autor, «Brevíssimes notes històriques de la parròquia de Sant Just Desvern», a «Missa i altres textes literaris i musicals en honor de Sant Just i Sant Pastor, germans màrtirs», Barcelona, 1946, pàg. 27.

2. Aquest nucli de població santfeliuenc estaria constituït a redós de tal capella, de la torre de Guarda (coneguda com «la Presó» abans del seu enderrocament), i de les residències o dependències del senyoriu dels Durfort. Vegeu GUASCH i DALMAU, David. «Els Durfort, senyors del Baix Llobregat al segle XIII», Quaderns d'Estudis Santjustencs I, Sant Just Desvern, 1984, pàg. 55.

bisbe de Barcelona, va concedir als santfeliuencs el poder rebre sagraments a la seva capella en cas de necessitat[3].

Aquest fou el començament de tota una sèrie de conflictes que portarien a la segregació de Sant Feliu de la nostra parròquia, ja que des de llavors els habitants d'aquella vila es van anar habituant a la seva capella, deixant d'assistir a les esglésies parroquials de Sant Just i Sant Joan, les quals veien com anaven perdent una font important d'ingressos al desviar-se molts censos i donatius cap a dita capella.

La reacció dels rectors de Sant Joan i Sant Just fou enèrgica, i en el decurs del llarg procés que va seguir, es va arribar a demanar, l'any 1493, l'excomunió dels santfeliuencs.

Finalment, el Vaticà va acabar fallant a favor de les pretensions secessionistes santfeliuenques, i així, el 15 de març de 1524 es va constituir la parròquia de Sant Feliu de Llobregat, sota l'advocació de Sant Llorenç[4].

Un cop aconseguida la segregació de la parròquia, es va acordar que la línia divisòria entre ambdós termes comencés a les immediacions de la casa de la Torreblanca, on es trobava la partió dels termes de Sant Just i Sant Joan, i que, tot creuant el Mas Lluï, anés a trobar el confí del terme de Santa Creu d'Olorde.

Aquests límits no foren ajustats sobre el terreny en un primer moment, la qual cosa motivà certes discrepàncies que portarien a la necessitat de jalonar detalladament el confí d'ambdós termes.

Així trobem que ja l'any 1663 han estat plantades diverses fites al sector comprès entre la riera de Sant Just i el torrent de Matàsens, no havent, però, constància de que des d'aquest darrer indret fins els confins del terme de Santa Creu hi hagués cap altra pedra termenera.

Essent dit torrent de Matàsens, un accident notable que creuava el Mas Lluï en el sentit de la divisòria pretesa, es va considerar tàcitament per ambdues parts que el seu llit constituïa tal línia divisòria, a falta d'altres senyals indicadores.

3. CAMPILLO, Antonio. «Speculum titulorum ecclesiasticum. Ecclesia Parochialis S. Laurentii Villae Sti. Faelicis de Lucpricato», a l'Arxiu Diocesà de Barcelona, Llibre III, pàg. 377-378, recollit per PÉREZ i CONILL, Jordi a «Sant Just Desvern, un paisatge i una història», Ajuntament de Sant Just Desvern i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1987, pàg. 225.

4. SANS i FÀBREGAS, Llorenç. «Constitució de la parròquia», apunt històric nº 127, Comunitat Parroquial. Full informatiu de la parròquia de Sant Llorenç de Sant Feliu de Llobregat.

L'any 1717, tot just un any després d'entrar en vigor el decret de Nova Planta, calgué reconfirmar davant les autoritats quins eren els límits exactes d'ambdós termes, per a la qual cosa es van designar experts provinents de viles no directament afectades que donessin fe de quina era, al seu parer, la línia divisòria exacta [5].

Per part de Sant Feliu foren escollits Josep Roca, de Molins de Rei i Pau Amigó, de Santa Creu d'Olorde; i pel cantó de Sant Just ho foren Josep Remuneda, d'Esplugues i Lluís Mestres, de Sant Joan Despí.

Tots quatre experts van declarar que el confí termenat quedava definit per les fites plantades, i que pel que fa a la part no termenada, donaven per cert que el torrent de Matàsens era la divisió intermèdia entre ambdós pobles.

Ben poc després, i arran de certes pretensions santfeliuenques sobre terrenys situats a la riba esquerra o santjustenca d'aquest torrent, aspiracions que es fonamentaven en qüestionar la validesa del Matàsens com a confí entre els dos termes, els regidors de Sant Just van presentar el 14 de febrer de l'any 1723 una reclamació territorial que abundava en el qüestionament de dit torrent com a línia divisòria, argumentant que calia projectar l'alineació de les fites existents fins a fer-la arribar al confí del terme de Santa Creu, quedant d'aquesta manera la major part dels terrenys del Mas Lluï dins la nostra demarcació [6].

Aquesta rèplica per part dels santjustencs va fer que els de Sant Feliu desestimessin llurs pretensions inicials, tornant a quedar establerta la línia divisòria per les fites situades a la part entre rieres, i, a partir d'aquestes, pel llit del torrent de Matàsens.

Cap el setembre de l'any 1758, un seguit de fortes pluges va aterrar una de les fites, situada a la riera de Sant Just i a poca distància de la Torreblanca [7].

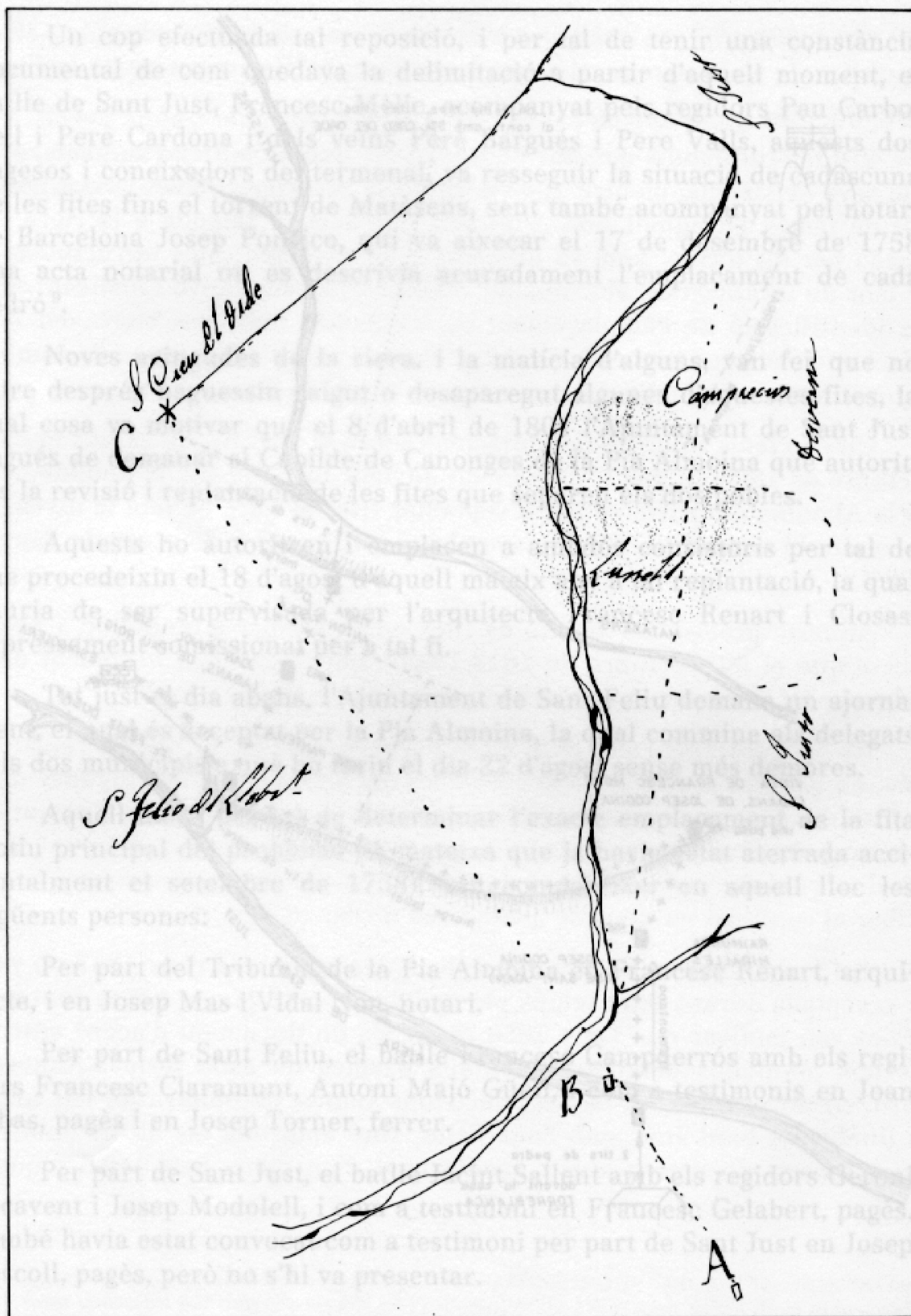
Aquell mateix novembre, i per ordre del Canonge del Tribunal de la Pia Almoina D. Pau Puiggener, es va procedir al replantament de la mateixa, assistint a aquest acte representants d'ambdós municipis [8].

5. ARXIU MUNICIPAL DE SANT JUST DESVERN, document solt del 14-2-1723, sense numerar.

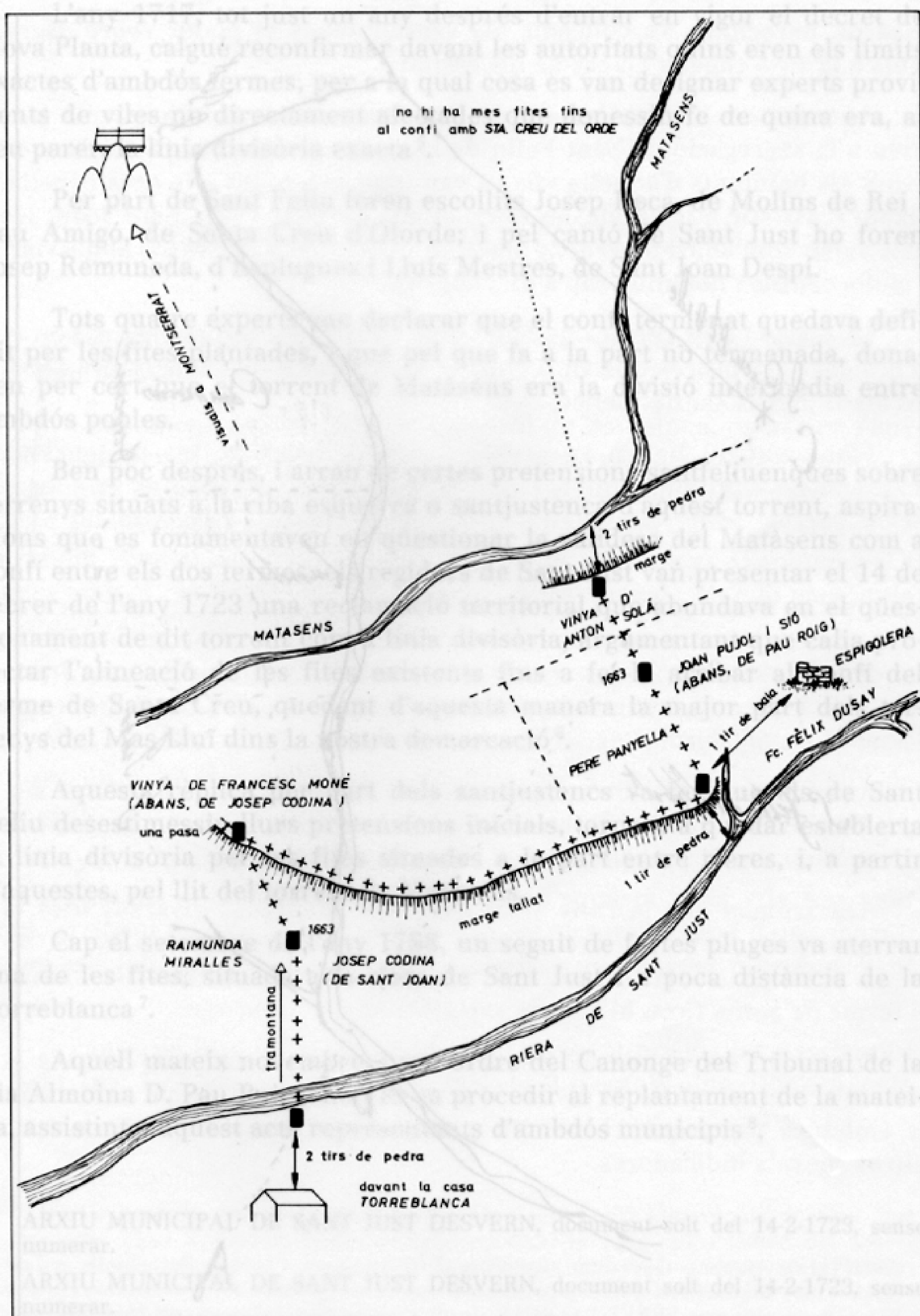
6. ARXIU MUNICIPAL DE SANT JUST DESVERN, document solt del 14-2-1723, sense numerar.

7. ARXIU PATRIMONIAL DE CAN CARDONA, documentació diversa relativa als plets de termes. Vegeu també OCHOA i GONZÀLEZ, Juli. «Petit conflicte fronterer», a La Vall de Verç nº 31, Sant Just Desvern, novembre 1981, pàg. 15, on es fa un extracte d'aquesta documentació.

8. Id.

DATA: *1723.*
FONT D'ORIGEN: *Grup d'Espeleologia «Rats Penats».*
TEMA: *Mapa que acompanya la reclamació territorial santjustenca.*

DATA: *1758.*

FONT D'ORIGEN: *Grup d'Espeleologia «Rats Penats».*

TEMA: *Ideograma amb la situació de les fites descrites en una Acta Notarial.*

Un cop efectuada tal reposició, i per tal de tenir una constància documental de com quedava la delimitació a partir d'aquell moment, el batlle de Sant Just, Francesc Mèlic, acompanyat pels regidors Pau Carbonell i Pere Cardona i dels veïns Pere Bargués i Pere Valls, aquests dos pagesos i coneixedors del termenal, va resseguir la situació de cadascuna de les fites fins el torrent de Matàsens, sent també acompanyat pel notari de Barcelona Josep Ponsico, qui va aixecar el 17 de desembre de 1758 una acta notarial on es descrivia acuradament l'emplaçament de cada pedró [9].

Noves avingudes de la riera, i la malícia d'alguns, van fer que no gaire després haguessin caigut o desaparegut algunes d'aquestes fites, la qual cosa va motivar que el 8 d'abril de 1801 l'Ajuntament de Sant Just hagués de demanar al Cabilde de Canonges de la Pia Almoina que autoritzés la revisió i replantació de les fites que separen els dos pobles.

Aquests ho autoritzen i emplacen a ambdós consistoris per tal de que procedeixin el 18 d'agost d'aquell mateix any a tal replantació, la qual hauria de ser supervisada per l'arquitecte Francesc Renart i Closas, expressament comissionat per a tal fi.

Tot just el dia abans, l'Ajuntament de Sant Feliu demana un ajornament, el qual és acceptat per la Pia Almoina, la qual commina als delegats dels dos municipis a què ho facin el dia 22 d'agost sense més demores.

Aquell dia, i per tal de determinar l'exacte emplaçament de la fita motiu principal del problema (la mateixa que ja havia estat aterrada accidentalment el setembre de 1758), van comparèixer en aquell lloc les següents persones:

Per part del Tribunal de la Pia Almoina en Francesc Renart, arquitecte, i en Josep Mas i Vidal Nou, notari.

Per part de Sant Feliu, el batlle Francesc Campderrós amb els regidors Francesc Claramunt, Antoni Majó Güell, i com a testimonis en Joan Ribas, pagès i en Josep Torner, ferrer.

Per part de Sant Just, el batlle Jacint Sallent amb els regidors Geroni Tocavent i Josep Modolell, i com a testimoni en Francesc Gelabert, pagès. També havia estat convocat com a testimoni per part de Sant Just en Josep Coscoll, pagès, però no s'hi va presentar.

9. ARXIU DE PROTOCOLS DEL COL.LEGI DE NOTARIS DE BARCELONA. Actes del notari Josep Ponsico, any 1758, full 83r i ss.

En aquell punt, en Francesc Mas, fent jurar als testimonis sobre els Evangelis, els va preguntar si recordaven l'emplaçament exacte de la fita desapareguda.

Els dos testimonis de Sant Feliu van dir que no tenien coneixement de la seva existència, mentre que en Gelabert recordava haver-la vist feia molt de temps en aquell lloc. Suposant que estaria caiguda a la riera i colgada per les terres, hom va procedir a fer diverses cates infructuoses per mor de localitzar-la, abandonant finalment la temptativa i dedicant-se a la identificació de l'emplaçament de les demés fites que marcaven la divisió entre els dos termes, coincidint els resultats d'aquesta recerca amb el que ja havia estat indicat a l'acta notarial de 1758 [10].

Un cop fetes aquestes delimitacions sobre el terreny, no és fins el 25 d'octubre de 1805 en què l'Ajuntament de Sant Just demana al Cabilde de la Pia Almoina autorització per a replantar fites al llarg de tota la divisòria, essent-hi concedit el 25 de novembre i ratificat el 9 de gener de l'any 1806 [11].

Aquesta pretesa col.locació de fites no va arribar a tenir lloc, i així trobem que el 30 d'octubre de 1818 l'Ajuntament decideix novament de fer-ho per tal de matar aquest vell contenciós amb Sant Feliu [12].

No és, però, fins l'any 1833 en què trobem que tingui lloc tal replantació. En aquella ocasió es va procedir no tan sols a substituir algunes de les fites desaparegudes, sinó que fins i tot es plantaren de noves a sectors no termenats fins llavors, com és el cas del tram que va des del punt en què el torrent de Matàsens deixa de ser divisòria entre els dos termes fins arribar al confí del territori de Santa Creu d'Olorde.

Tot i així, aquesta delimitació exhaustiva realitzada l'any 1833 no va ser acceptada durant gaire temps per ambdues parts, ja que noves controvèrsies van motivar que l'any 1889 es signés un document d'acord entre tots dos municipis detallant els límits exactes de cada terme. Aquest acord, signat pels batlles de les poblacions veïnes, delimitava no tan sols les llindes de Sant Just amb Sant Feliu, sinó amb tots els altres pobles veïns. Aquest document anava acompanyat d'un mapa ben detallat que

10. Vegeu nota 7.

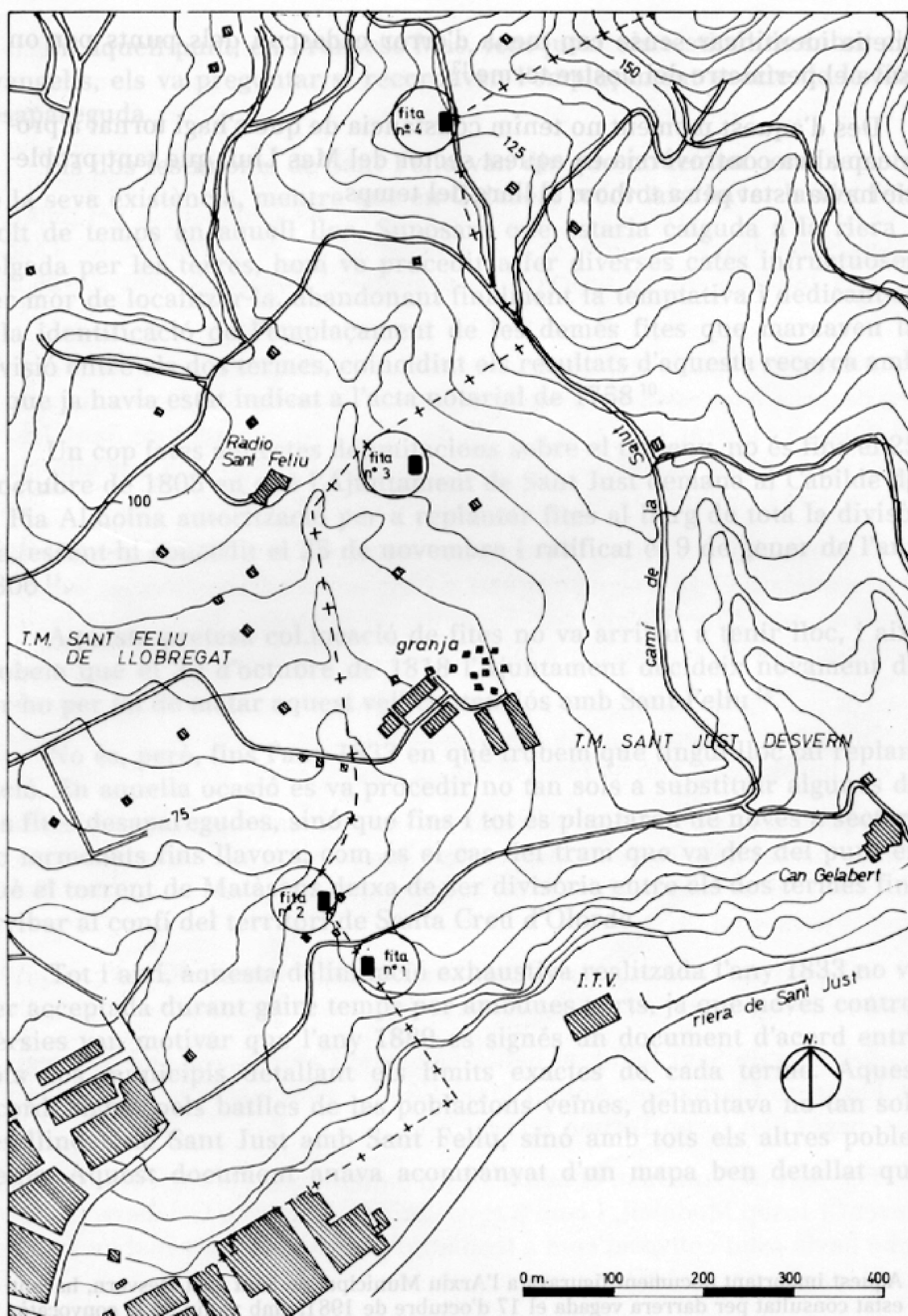
11. Id.

12. ARXIU MUNICIPAL DE SANT JUST DESVERN, document no identificat, recollit per SANAHUJA i TORRES, Dolors a «Algunes actuacions del Consistori Santjustenc», a La Vall de Verç nº 63, Sant Just Desvern, octubre 1984, pàg. 14.

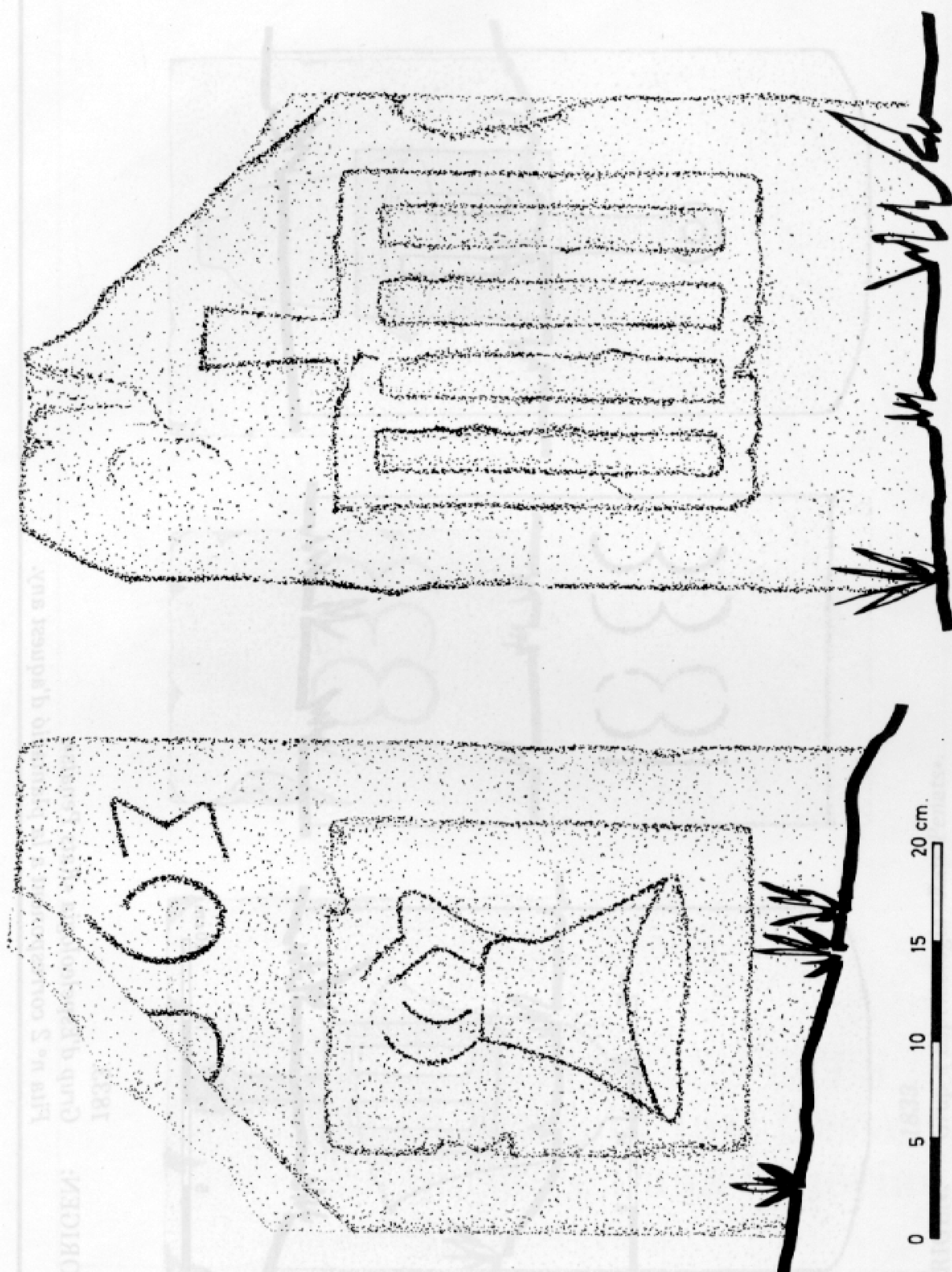
permetia identificar sense cap mena d'error cadascun dels punts per on passava el perímetre del nostre terme [13].

Des d'aquest moment no tenim constància de que s'hagi tornat a produir cap altra controvèrsia en aquest sector del Mas Lluï, que tant problemàtic havia estat per a tothom al llarg del temps.

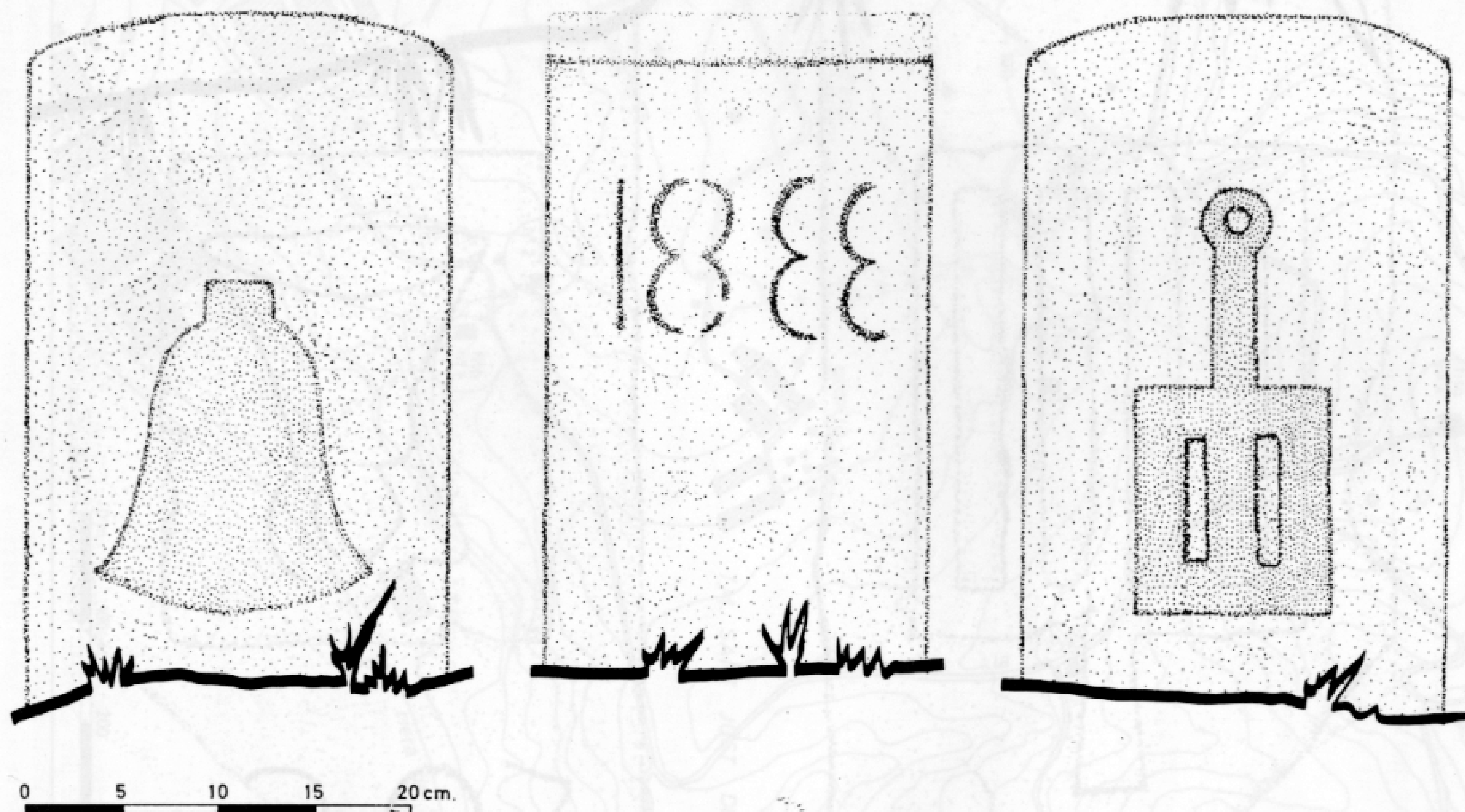
13. Aquest important document figurava a l'Arxiu Municipal de Sant Just Desvern, havent estat consultat per darrera vegada el 17 d'octubre de 1981, amb motiu de la convocatòria feta per l'Ajuntament de Sant Just als batlles de les poblacions veïnes i altres autoritats per tal de revisar sobre el terreny algunes situacions desfasades dels nostres límits municipals. Malauradament, tot i haver acudit en dues ocasions més a consultar aquest document, no ha pogut tornar a ser localitzat, ni tan sols comptant amb l'ajut dels funcionaris municipals (informació facilitada per Antoni Malaret i Amigó, ex alcalde de Sant Just Desvern i membre del Centre d'Estudis Santjustencs).

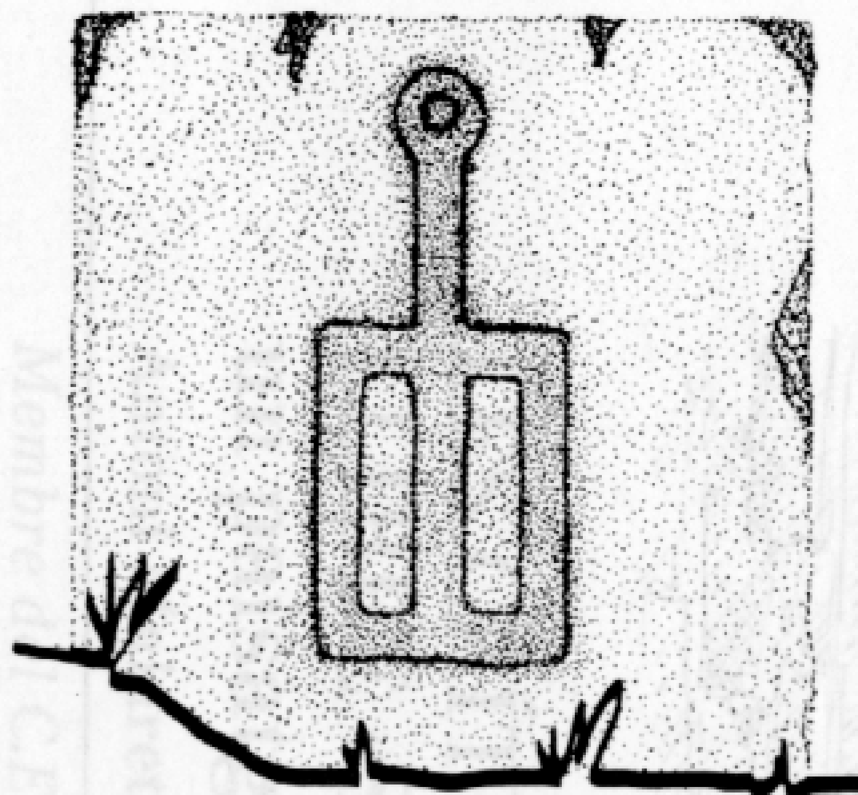
DATA: *1989.*
FONT D'ORIGEN: *Grup d'Espeleologia «Rats Penats».*
TEMA: *Situació de les fites respecte la línia divisòria actual de termes.*

DATA: *1663.*
FONT D'ORIGEN: *Grup d'Espeleologia «Rats Penats».*
TEMA: *Fita nº 1 corresponent a la plantació d'aquest any.*

DATA: *1833.*
FONT D'ORIGEN: *Grup d'Espeleologia «Rats Penats».*
TEMA: *Fita nº 2 corresponent a la plantació d'aquest any.*

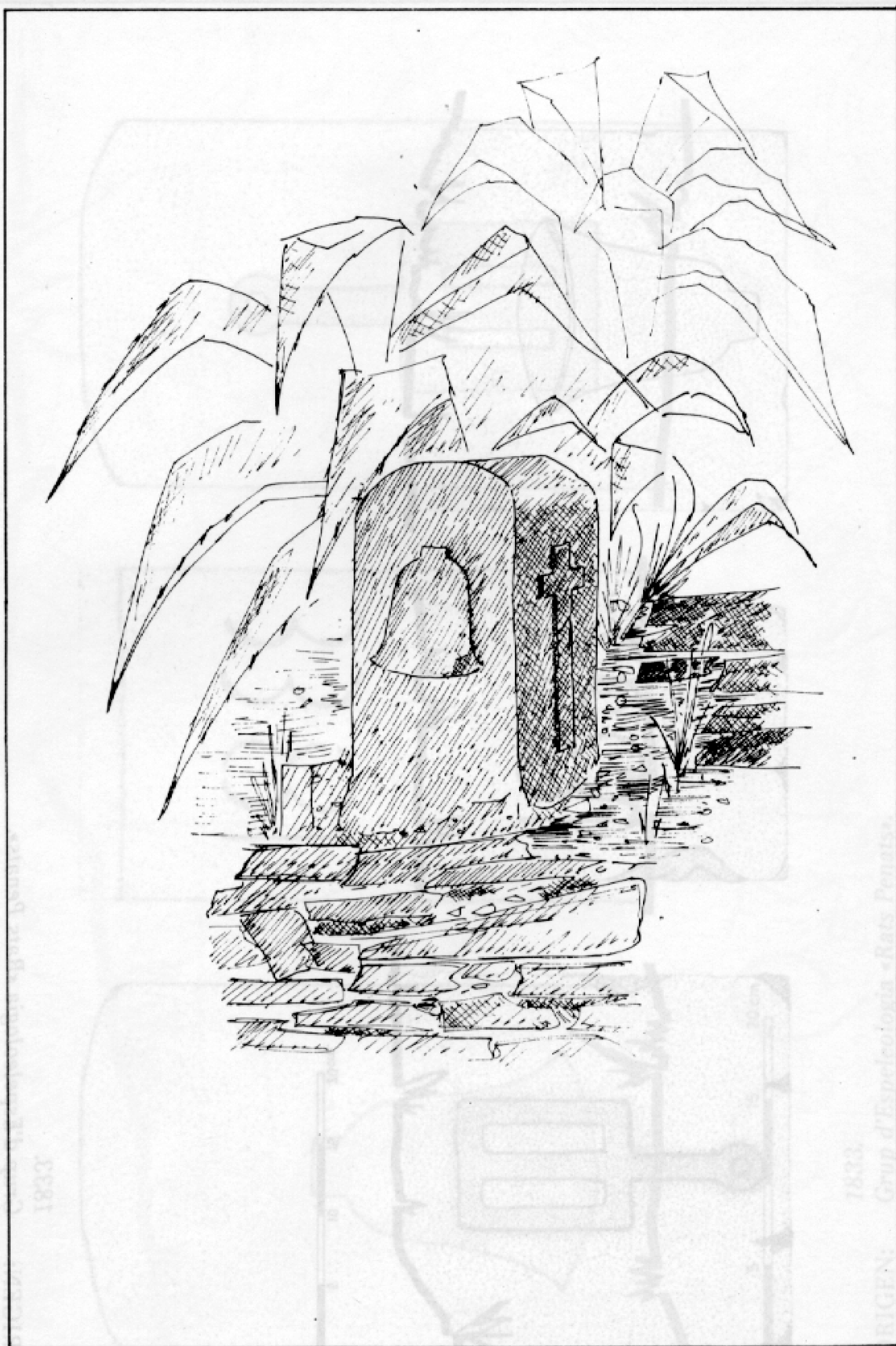

0 5 10 15 20cm.

DATA: *1833.*
FONT D'ORIGEN: *Grup d'Espeleologia «Rats Penats».*
TEMA: *Fita nº 3 corresponent a la plantació d'aquest any.*

DATA: *1833.*
FONT D'ORIGEN: *Grup d'Espeleologia «Rats Penats».*
TEMA: *Pedró divisori de Sant Just, Sant Feliu i l'antic terme de Santa Creu d'Olorda.*